

21.2.2022

Metropolia Ammattikorkeakoulun asiantuntijalausunto Valtioneuvoston VNS 6/2021 vp Selontekoon kotoutumisen edistämisen uudistamistarpeista.

Metropolia Ammattikorkeakoulu on jo useiden vuosien ajan tuottanut erilaisia palveluja ja koulutuksia ja tehnyt tiivistä verkostoyhteistyötä maahanmuuttaneiden kotoutumisen, osaamisen tunnistamisen, osaamisen kehittämisen ja työllistymisen edistämiseksi. Toimintoihin kuuluvat muun muassa Talent Boost -toimenpiteet, SIMHE-toiminta (Supporting Immigrants in Higher Education in Finland) ja erilaiset maahanmuuttaneille kohdistetut projektit, kuten niistä viimeisimpänä Talent Helsinki -hanke ja Pk-seudun korkeakoulutettujen maahanmuuttajien työllistymistä edistävän osaamiskeskus-palvelukonseptin rakentaminen -projekti (6/2020-12/2022). Palveluja ja koulutuksia on kohdennettu kansainvälisille opiskelijoille ja asiantuntijoille sekä muille Suomessa asuville maahanmuuttaneille.

Kansainvälisten tutkinto-opiskelijoiden ja muista syistä maahan tulleiden korkeakoulutettujen maahanmuuttaneiden Suomeen integroitumisessa ja työllistymisessä on edelleen merkittäviä haasteita. Selonteossa esitetyt toimenpiteet yksilöllisyyden ja työelämälähtöisyyden lisäämiseksi ovat erittäin tervetulleita ja huomioivat entistä paremmin maahanmuuttaneiden heterogeenisyyden ja erilaiset lähtökohdat kotoutumiseen. Maahanmuuttaneille kohdennetuista toiminnoista saamamme kokemuksen perusteella nostamme esiin seuraavat huomiot:

- **Suomen ja ruotsin kielen opiskelun** entistä laaja-alaisempi mahdollistaminen maahanmuuton eri vaiheissa - ennen maahan saapumista, opiskelun ja työn ohella ja kotoutumisen eri vaiheissa - on tärkeää. Kotoutumiskoulutusten ja niiden kieliohjelmien tulee tukea nopeaa siirtymistä työelämään ja uran jatkamista Suomessa. Koulutetuilla maahanmuuttaneilla tulisi kielitaidon kehittyessä huomioida myös oman ammattialan suomen kielen taidon kehittämien, mikä helpottaisi työllistymistä omaa osaamista vastaaviin tehtäviin.
- **Henkilökohtainen ura- ja koulutusohjausta** tuotetaan SIMHE-palveluna ja pääkaupunkiseudun korkeakoulutettujen maahanmuuttajien osaamiskeskusprojektissa. Ohjauksessa kartoitetaan osaamista, ulkomaisen tutkinnon soveltuvuutta suomalaiseen työelämään ja koulutustarpeita sekä autetaan soveltuvien uramahdollisuuksien löytymisessä. Asiakkailta saadun palautteen perusteella ohjaus on koettu erittäin hyödylliseksi ja se tulisi saada mahdollisimman varhaisessa vaiheessa Suomeen tulon jälkeen. Osaamiskeskusprojektissa ura- ja koulutusohjaus on pyritty rakentamaan kiinteäksi osaksi työllisyyspalvelujen palveluvalikoimaa. Toiminta tarvitsee kuitenkin riittävät pysyvät resurssit. Tämänhetkiset SIMHE-resurssit ei yksinään pysty vastaamaan pääkaupunkiseudun tarpeeseen. Toiminnan jatkaminen osana osaamiskeskustoimintaa vaatii puolestaan rahoituksen jatkuvuutta osaamiskeskustoiminnalle projektikauden jälkeen.
- Korkeakouluilla on tärkeä rooli **koulutettujen maahanmuuttajien osaamisen tunnistamisessa**. Toiminnan tulee olla nykyistä järjestelmällisempää, jotta mahdollisimman monella on mahdollisuus päästä tarvittaessa osaamisen tunnistamiseen. Toiminnan tulee olla integroituna nykyistä paremmin palveluja tuottavaan kotoutumisen ekosysteemiin. Metropolian osaamiskeskusprojektissa on edistetty tiedonsiirtoa asiakkaan osaamisesta antamalla asiakkaan suostumuksella osaamisen tunnistamista koskevat yhteenvedot asiakkaan lisäksi työllisyyspalveluille. Yhtenäiset mallit ja uudet tietotekniset ratkaisut helpottaisivat ja nopeuttaisivat palveluihin pääsyä ja tiedonkulkua asiakkaan siirtyessä palvelusta toiseen.
- **Omaehtoiset koulutukset** mahdollistavat työvoimakoulutuksia laajemmat ja yksilölliset koulutusmahdollisuudet. Omaehtoiset opinnot työttömyysetuudella ovat yksilökohtaisia ja harkinnanvaraisia, jos siksi toisinaan hallinnollisesti haastavia, etenkin jos koulutus on suunnattu ainoastaan työttömille. Tällaisia koulutuksia järjestetään muun muassa työllistymistä edistävissä projekteissa. Tällöin koulutukseen hakeva työtön ei tiedä vielä koulutuspaikkaa hakiessa, saako hän tosiasiallisesti luvan aloittaa opinnot. Oppilaitos puolestaan ei vielä koulutukseen hyväksymisvaiheessa tiedä, kuinka moni työtön hakija koulutuksen voi tosiasiallisesti aloittaa. Korkeakoulutetuille maahanmuuttajille kohdennetut alakohdalliset koulutukset on koettu tärkeäksi lisäksi nykyisiin palveluihin ja työvoimakoulutusvalikoimaan. Harkinnanarvoista kuitenkin on, voiko omaehtoisten koulutusten

21.2.2022

lupabyrokratiaa selkeyttää ja nopeuttaa tai voiko korkeakoulutetuille suunnattuihin kotokoulutuksiin ja työvoimakoulutuksiin lisätä nykyistä enemmän yksilöllisyyttä ja alakohtaista erikoistumista.

- **Pätevöitymispolut** sote-, opetus- ja kasvatusalan ammatteihin tarvitsevat vakinaisuutta. Metropoliasa on edistetty muun muassa ulkomailta sairaanhoitajan tutkinnon suorittaneiden pätevöitymistä useassa eri projektissa, kuten sote-silta -hankkeessa ja nykyisessä osaamiskeskusprojektissa. Pätevöityminen on suhteellisen nopea polku maahanmuuttaneelle saada toimia koulutusta vastaavassa ammatissaan Suomessa ja työnantajille se on mahdollisuus saada lisää työvoimaa osaajapula-aloille.

Metropolian projekteissa asiakkaille on tarjottu pätevöitymisen vaatimat opinnot, alan suomen kielen opintoja ja tukea harjoittelupaikan löytymiseen. Tiivistä yhteistyötä on tehty esimerkiksi pääkaupunkiseudun kuntien sote-puolten kanssa harjoittelumahdollisuuksien löytymiseksi. Työllistymishaasteita pätevöitymisen jälkeen ei yleensä ole. Projektilla toteutettavien pätevyyskoulutusten haasteena on ollut resurssien ja prosessien uudelleen organisointi projektin vaihtuessa sekä lyhyt aika kehittää kielitaitoa ja suorittaa tarvittavat opinnot sekä harjoittelut. Moni pätevyuden ennättää projektiaikana saada, mutta monella se jää myös kesken projektin loppuessa. Pätevöitymisen edistäminen vaatii vakiintuneita prosesseja, koulutuksia ja työnantajayhteistyötä, joissa voi hyödyntää nykyisissä projekteissa jo kehitettyjä hyviä toimintamalleja.

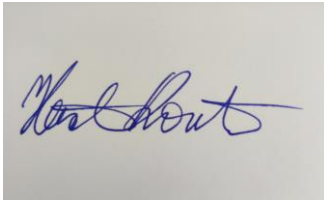
- **Palvelujen työllistymisvaikutusten seuranta** on kehitettävä systemaattisesti kansallisissa tietojärjestelmissä. Toimintojen vaikuttavuuden arviointi perustuu pitkälti asiakkaalta saatuun palautteeseen ja tilanteeseen palvelun päättyessä. Pitkänajan vaikuttavuustietoja on hankala saada. Palveluiden toteuttajille tulisi saada vertailukelpoista tietoa palveluiden työllistymisvaikutuksesta. Tämä mahdollistaa palveluiden kehittämisen oikeaan suuntaan.
- **Ekosysteemin tiivistäminen:** Kotoutumisen ja integroitumisen edistämiseksi tarvitaan yhä tiiviimpää ja laajempaa ekosysteemiä, jolloin yksilöllisiin palveluntarpeisiin voidaan vastata kokonaisvaltaisesti. Koulutusorganisaatioiden tarjoamat joustavat koulutusratkaisut tarjoavat välineitä maahanmuuttajien ja työnantajien tarpeiden yhteensovittamisessa. Myös työnantajien rekrytointiasenteiden muutokseen tarvitaan systemaattista vaikuttamistyötä, laadukkaita palveluja, helposti saatavilla olevaa koottua tietoa ja myös rahoituksellisia kannustimia.
- **Projekteissa kehitettyjä hyvä malleja tulee vakiinnuttaa.** Vaikuttavien toimintojen tuottaminen vaatii pysyvyyttä. Kun eri toimijoiden roolit ja tehtävät ovat selkeät, tieto kulkee ja kotoutujan on helppo siirtyä palvelusta toiseen. Asiakkaiden hankinta ja palveluprosessien rakentaminen on haastava, jos prosessit, palvelumallit, resurssit ja yhteistyökumppanit vaihtuvat jatkuvasti kunkin hankerahoituksen puitteissa. Toimintojen vakiinnuttaminen toisi lisää vaikuttavuutta ja mahdollistaisi pitkäjänteisen palvelujen ja yhteistyön kehittämisen.

Päiväys ja allekirjoitus

Helsingissä 18. helmikuuta 2022

METROPOLIA AMMATTIKORKEAKOULU OY

21.2.2022

Heidi Rontu

Jatkuvan oppimisen johtaja